

Pojistný podvod

Škodou způsobenou trestným činem pojistného podvodu podle § 250a tr. zák. je částka, která se rovná rozdílu mezi skutečně poskytnutým pojistným plněním na straně jedné a pojistným plněním, které by náleželo, kdyby pachatel neuvedl nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo nezamlčel podstatné údaje při uplatnění nároku na pojistné plnění, na straně druhé. Za škodu nelze bez dalšího považovat celou výši poskytnutého pojistného plnění, je-li zřejmé, že k pojistné události došlo a že nárok na pojistné plnění vznikl, byť v nižší částce, než jakou pachatel vylákal.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 6 Tdo 335/2009, ze dne 24.6.2009)

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání dovolání, které podal obviněný D. P., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 7 To 426/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 4 T 22/2008, a rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. se usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 7 To 426/2008, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 4 T 22/2008, zrušují. Současně se zrušují další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Obvodnímu soudu pro Prahu 4 přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 4 T 22/2008, byl obviněný D. P. (dále jen „obviněný“) uznán vinným, že dne 22. 2. 2004 kolem 19.00 hodin do „protokolu o nehodě v silničním provozu s projednáním“ popsal dopravní nehodu tak, že obžalovaný D. P. - řidič vozidla VW Polo, rz, jel z Ú. ul. J. B., když v pravotočivé zatáčce nezvládl řízení, a proto přešel do protisměru, kde narazil do os. vozidla Škoda Octavia, spz, řízeného odsouzeným V. R., který jel do Ú., pročež došlo u vozidla VW Polo k poškození předního nárazníku, čela, kapoty, masky, levého předního blatníku a levého předního světla, ačkoli věděl, že k uvedenému nehodovému ději tak, jak jej popsal, nedošlo a tento úmyslně stvrdil svým podpisem a následně dne 16. 3. 2004 úmyslně stvrdil svým podpisem na formuláři pojišťovny A. a. s. „Oznámení škodné (správně má být škodní) události - Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla - pro pojištěného“ existenci dopravní nehody s odkazem na protokol policie, a dále dne 16. 3. 2004 úmyslně stvrdil svým podpisem na formuláři pojišťovny A. a. s. „Oznámení pojistné události k havarijnímu pojištění“ poškození levé přední části vozu vozidla VW Polo, na základě čehož mu bylo pojišťovnou A. a. s. na základě Pojistné smlouvy - komplexní autopojištění č. vyplaceno pojistné plnění ve výši 118.133,- Kč, čímž poškozené pojišťovně A. a. s., K. Š., P., způsobil škodu ve výši 118.133,- Kč.

Takto popsané jednání soud prvního stupně právně kvalifikoval jako trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 1, 3 tr. zák. a obviněného odsoudil podle § 250a odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání dvou let.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost zaplatit pojišťovně A. a. s., K. Š., P., částku 118.133,- Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla tato společnost odkázána se zbytkem svého nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, které bylo usnesením Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 7 To 426/2008, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Citované rozhodnutí odvolacího soudu ve spojení s rozsudkem prvostupňového soudu napadl obviněný prostřednictvím obhájce dovoláním, které opřel o dovolací důvod zakotvený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle jeho názoru rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

V podání obviněný připomněl dosavadní průběh řízení před soudy obou stupňů. Uvedl, že z napadeného usnesení, kterým bylo rozhodováno o jeho odvolání, vyplývá, že se městský soud zcela ztotožnil s právním názorem soudu prvního stupně. Namítl, že odvolací soud nerefletoval odvolací argumenty obsažené v odvolání ze dne 14. 10. 2008, ale shodně s obvodním soudem se omezil na vyvrácení průběhu pojistné události, jak byla v oznámení pojistné události popsána. Podotkl, že se přitom jedná o zcela zásadní právní skutečnosti, jejichž přesné vyjasnění má vliv i na kvalifikaci trestného činu, z něhož byl obviněn.

Podle obviněného je prvořadou a zásadní skutečností stanovení stran pojistné smlouvy. Připomněl, že v napadeném usnesení odvolací soud na str. 3 konstatoval, že z Pojistné smlouvy č. – komplexní autopojištění vyplývá, že pojistníkem je D. P., u něhož je uvedeno rodné číslo a trvalá adresa. S tímto tvrzením vyslovil nesouhlas. Vytkl, že v této pojistné smlouvě je jako pojistník uvedena společnost M. L. a. s., jako pojištěný/vlastník opět M. L. a. s., a jako pojistitel A. p. a. s. Zdůraznil, že jako držitel/provozovatel vozidla nebyl a ani nemohl být účastníkem pojistné smlouvy. Tato skutečnost vyplývá ze samotné právní úpravy pojistné smlouvy ve smyslu ustanovení § 788 odst. 1 a násl. obč. zák., ve znění platném do 31. 12. 2004, z níž plyne, že jejími účastníky jsou pojistitel a pojistník jako fyzická nebo právnická osoba.

Obviněný poznamenal, že pachatelem trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zák. může být pouze účastník pojistné smlouvy, kterým ale on, a to v návaznosti na výše popsané skutečnosti, nebyl. Dovodil, že jednání osoby, která není účastníkem právního vztahu z pojistné smlouvy, může být posouzeno jen jako účastenství na zmíněném trestném činu podle § 10 odst. 1 tr. zák. Podle jeho názoru se soudy nedostatečně vypořádaly se shromážděnými důkazy o tom, že není stranou pojistné smlouvy, kdy měly jednoznačně vyhodnotit a uzavřít, jaké postavení měl. Současně poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 7 Tdo 554/2006. Dodal, že výrok o vině trestným činem pojistného podvodu podle § 250a odst. 1, 3 tr. zák. spočívá na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Pokud by se soudy obou stupňů touto otázkou zabývaly, došly by k závěru, že není stranou předmětné smlouvy a musely by zvážit, zda vůbec zůstává zachována totožnost skutku.

Dále obviněný shledal pochybení městského soudu ohledně výše způsobené škody. Z odůvodnění napadeného usnesení vyplývá, že žádné pochybnosti o výši škody nevznikly a soud vycházel z částky, která byla vyplacena poškozenou organizací. Odvolací soud shodně s prvostupňovým soudem zopakoval závěry tří znaleckých posudků, které totožně uzavřely otázku vzniku pojistné události tak, že potvrdily, že k nehodě mohlo dojít, avšak pouze nekoresponduje rozsah poškození. V této spojitosti obviněný konstatoval, že za situace, kdy byl potvrzen vznik nehody, ale soud nerefletoval jeho odvolací argumenty, jež se mimo jiné opíraly o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. 7 Tdo 580/2002, je v daném případě škodou částka, která se rovná rozdílu mezi skutečně poskytnutým pojistným plněním a pojistným plněním odpovídajícím skutečně vzniklé škodě. Za škodu nelze považovat celou výši poskytnutého pojistného plnění, je-li zřejmé, že k pojistné události došlo a že nárok na pojistné plnění vznikl, byť v nižší částce, než byla vyplacena.

V dovolání obviněný vytkl odvolacímu soudu, že pokud jde o oznámení škodní události, tak v napadeném usnesení na str. 4 nesprávně konstatoval, že jeho tvrzení, že s pojišťovnou nejednal,

nemůže obstát, neboť svým podpisem stvrdil všechny příslušné listinné důkazy a doklady předkládané pojišťovně. Ve skutečnosti se totiž podepsal pouze do „Oznámení škodní události k pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla“ a do „Oznámení pojistné události k havarijnímu pojištění“, a to konkrétně do oddílu držitel vozidla a řidič. Namítl, že zápis o poškození vozidla a kalkulaci škody vyplňoval a podepsal provozovatel autoopravny společně s likvidátorem pojišťovny. Součástí spisového materiálu je také dokument o povolení devinkulace, kterým vlastník vozidla, tj. obchodní společnost M. L. a. s. souhlasí se zasláním pojistného plnění na účet nájemce (D. P.) za předpokladu, že uhradil náklady na opravu vozidla. Z toho vyplývá, že pojistné plnění bylo připraveno k zaslání M. L. a. s., jako pojistníkovi, tedy straně pojistné smlouvy. Obviněný připomněl, že byl obviněn ze spáchání trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1, 3 tr. zák. a z tzv. právní věty výroku o vině v rozsudku obvodního soudu plyne, že „při uplatnění nároku na plnění z pojistné smlouvy uvedl nepravdivé údaje“. Zdůraznil, že uplatněním nároku na plnění z pojistné smlouvy se rozumí úkon osoby, která má vůči pojišťovně právo na plnění, a to úkon, jímž tato osoba projevuje vůli směřující k tomu, aby jí bylo plnění poskytnuto. Jednání osoby, která toto postavení nemá, proto nemůže být považováno za uplatnění nároku na plnění z pojistné smlouvy (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 835/2005).

Závěrem dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 7 To 426/2008, i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 4 T 22/2008, a prvostupňovému soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se ve smyslu znění § 265h odst. 2 věty první tr. ř. písemně vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství.

Státní zástupkyně shrnula dosavadní průběh řízení a obviněným uplatněné námitky. Konstatovala, že soudní judikatura vztahující se k trestnému činu pojistného podvodu a situaci, na kterou obviněný v souvislosti s právní kvalifikací jeho jednání podle § 250a odst. 1 tr. zák. odkázal, řeší sice problém nutnosti existence smluvního vztahu (pojistné smlouvy), na který navazuje jednání pachatele při uplatnění nároku z takové pojistné smlouvy, ale nevyjadřuje zásadně nutnost, aby pachatel byl přímo smluvní stranou této pojistné smlouvy. Uvedla, že pokud by nedílnou součástí smlouvy o finančním pronájmu mezi společnostmi M. L. a. s., jako pronajímatelem na straně jedné a nájemcem na straně druhé, bylo ujednání o postupu v případě vzniku škodní události, podle kterého zpravidla vyrozumí leasingový nájemce neprodleně doporučeným dopisem leasingového pronajímatele a příslušnou pojišťovnu, kterou požádá o prohlídku vzniklé škody a zároveň jí dodá všechny doklady potřebné pro registraci pojistné události, pak na základě takového ustanovení by obviněný, jako leasingový nájemce, byl oprávněn jednat s poškozenou společností, pojistitelem A. p. a. s. Když leasingový nájemce vyplní nepravdivě oznámení pojistné události za účelem vylákání neoprávněného plnění z uzavřené pojistné smlouvy, které je mu následně poskytnuto na náklady na opravu předmětu leasingu, směřovalo jednání obviněného k tomu, aby pojistné plnění bylo jemu, nebo jinému, ke škodě pojišťovny neoprávněně poskytnuto celé nebo vyšší ve srovnání se skutečným nárokem, pokud k pojistné události došlo, ale jiným způsobem, než obviněný uvedl. Státní zástupkyně upozornila, že ze soudních rozhodnutí není patrné, že by vlastníkem vozidla, o které šlo, byla leasingová společnost. Touto otázkou se nezabýval ani odvolací soud, neboť za zásadní pro posouzení jednání obviněného jako trestného činu úvěrového podvodu považoval na str. 3 napadeného rozhodnutí zjištění vyplývající z Pojistné smlouvy – komplexního autopojištění (č. l. 45 spisu), č. pojistné smlouvy, že pojistníkem byl obviněný D. P., u něhož bylo uvedeno rodné číslo a trvalá adresa. Na základě toho uzavřel, že odvolací námitka obviněného, že pojistníkem byla leasingová společnost, nemůže obstát.

Dále státní zástupkyně připomněla, že odvolací soud se též ztotožnil se skutkovými a právními závěry soudu prvního stupně založenými na hodnocení znaleckých posudků, že rozsah poškození vozidla VW Polo, rz, nekoresponduje s popisovaným průběhem dopravní nehody a celkové poškození vozidel uvedené v Protokolu o dopravní nehodě OČR, fotodokumentaci PČR a Protokolu likvidátora

pojišťovny nevzniklo v přímé souvislosti s předmětnou dopravní nehodou ze dne 22. 2. 2004. Soudy obou stupňů hodnotily jako škodu vzniklou na majetku pojišťovny vyplacené pojistné plnění v uplatněné výši 118.133,- Kč. V návaznosti na to zdůraznila, že pokud by byl vznik pojistné události od počátku fingován, a je-li na tomto podkladě uplatněno pojistné plnění v určité výši, není již podstatné, v jaké skutečné výši by jinak - nebýt úmyslného vyvolání pojistné události - vznikl nárok na pojistné plnění, protože za daných předpokladů vůbec nárok na pojistné plnění nevznikl. Pak nemá právní význam otázka, zda výše podvodně uplatněného pojistného plnění skutečně odpovídá výši škody, která měla být způsobena fingovanou pojistnou událostí na pojištěných hodnotách, resp. zda tyto pojištěné hodnoty dosahují částky požadovaného pojistného plnění. Podle státní zástupkyně se však o takový případ nejedná. Okolnost, že dopravní nehoda byla zinscenována, totiž nevyplývá ani z odůvodnění rozsudku prvostupňového soudu, který konstatoval, že obviněný „popsal střet vozidla, při kterém došlo k poškození vozidla, aniž by k tomuto ve skutečnosti došlo“, protože poškození při čelním střetu současně nevysvětluje i poškození vzniklé na bocích vozidla třením. Z takového zjištění nutně ještě nevyplývá, že pojistné plnění poskytnuté pojišťovnou bylo neopodstatněné v tom smyslu, že by jím byla kryta náhrada neexistující škody, neboť odlišný způsob vzniku škody totiž nemusí nezbytně znamenat, že by pojišťovna neposkytla pojistné plnění na náhradu škody. Škodou způsobenou trestným činem je částka, která se rovná rozdílu mezi skutečně poskytnutým pojistným plněním na straně jedné a pojistným plněním, které by náleželo s přihlédnutím k jeho důvodnému zkrácení na straně druhé. V této části je nutno hodnotit námitky k výši škody za částečně důvodné.

Závěrem vyjádření státní zástupkyně uvedla, že skutková zjištění odpovídají právní kvalifikaci podle § 250a odst. 1 tr. zák., ale v podobě vymezené v soudních rozhodnutích neumožňují jednoznačný závěr o výši způsobené škody a v konečném důsledku i pro právní kvalifikaci jednání obviněného podle kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 250a odst. 1, 3 tr. zák. Proto navrhla, aby v neveřejném zasedání Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 věty druhé tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 7 To 426/2008, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 4 T 22/2008, jakož i všechna rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Dále navrhla, aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. Obvodnímu soudu pro Prahu 4 přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout. Pro případ, že by dovolací soud dospěl k závěru, že je namístě učinit jiné rozhodnutí, než je specifikováno v ustanoveních § 265r odst. 1 písm. a), b) tr. ř., vyslovila souhlas [§ 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.] s projednáním věci v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) při posuzování mimořádného opravného prostředku předně shledal, že dovolání obviněného D. P. je přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno oprávněnou osobou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2, 3 tr. ř.).

Protože dovolání je možné podat pouze z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo nutno dále posoudit, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který lze aplikovat v případech, pokud rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

V rámci výše citovaného důvodu dovolání je možno namítat, že skutek, jak byl v původním řízení soudem zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoliv šlo o jiný trestný čin nebo nešlo o žádný trestný čin. Vedle těchto vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též jiné nesprávné hmotně právní posouzení, jímž se rozumí zhodnocení otázky nespočívající přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva (např. občanského, obchodního, trestního apod.). Z dikce ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. přitom plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním namítat pouze vady právní (srov. např. názor vyslovený v usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 73/03, sp. zn. II.

ÚS 279/03, sp. zn. IV. ÚS 449/03). Nejvyšší soud není oprávněn v dovolacím řízení přezkoumávat úplnost dokazování a posuzovat postup při hodnocení důkazů soudy obou stupňů. Při rozhodování vychází z konečného skutkového zjištění soudu prvního eventuálně druhého stupně a v návaznosti na tento skutkový stav posuzuje správnost aplikovaného hmotně právního posouzení, přičemž skutkové zjištění nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů. Těžiště dokazování je v řízení před prvostupňovým soudem a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen odvolací soud (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou k přezkoumávání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a není oprávněn přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět nebo opakovat (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.).

V dovolání obviněný v podrobnostech tvrdí, že svým jednáním nenaplnil znaky trestného činu, jímž byl uznán vinným, neboť nebyl účastníkem pojistné smlouvy. Rovněž namítá, že v rozporu se soudní judikaturou byla stanovena výše způsobené škody. Tyto výhrady uplatněný dovolací důvod obsahově naplňují.

Jelikož Nejvyšší soud neshledal některý z důvodů pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku napadeného usnesení, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, přičemž dospěl k následujícím závěrům.

Trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 1, 3 tr. zák. spáchá ten, kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí a způsobí takovým činem na cizím majetku škodu nikoliv malou. Podle § 89 odst. 11 tr. zák. platí, že škodou nikoliv malou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 25 000 Kč. Podle § 4 písm. a) tr. zák. je trestný čin spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem.

Z obecného hlediska představuje pojištění určitý způsob zabezpečení proti následkům vyvolaným skutečností předpokládanou pojistným nebezpečím nebo pojistným rizikem. Jde o majetkový závazkový právní vztah do 31. 12. 2004 upravený v části osmé, hlavě patnácté občanského zákoníku nazvané „Pojistné smlouvy“ (§ 788 až 828 obč. zák.). Pojistná smlouva je právní skutečností, na jejímž základě vzniká, trvá i zaniká smluvní pojištění. Pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění, nastane-li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená, a fyzická nebo právnická osoba, která s pojistitelem pojistnou smlouvu uzavřela, je povinna platit pojistné. Za nepravdivé se považují údaje, jejichž obsah vůbec neodpovídá skutečnému stavu, o němž je podávána informace, a to byť jen o některé důležité skutečnosti pro uzavření pojistné smlouvy. Za hrubě zkreslené údaje považujeme takové, které mylně nebo neúplně informují o podstatných a důležitých okolnostech pro uzavření pojistné smlouvy, což může vést k zásadně nesprávným závěrům o skutečnostech rozhodných pro uzavření pojistné smlouvy. Podstatné údaje zamlčí ten, kdo neuvede při sjednávání pojistné smlouvy jakékoli údaje, které jsou rozhodující nebo zásadní (tj. podstatné) pro její uzavření, tedy takové údaje, které by vedly, pokud by byly druhé straně známy, k tomu, že pojistná smlouva by nebyla uzavřena nebo by sice byla uzavřena, ale za podstatně méně výhodnějších podmínek pro tu stranu, která tyto údaje zamlčela nebo v jejíž prospěch byly zamlčeny. Skutečnosti, které byly uvedeny ohledně nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů či zamlčení podstatných údajů, lze plně vztáhnout i na jednání při uplatnění nároku na plnění z pojistné smlouvy. Z hlediska subjektivní stránky jde o úmyslný trestný čin. Pachatelem může být kterýkoli z účastníků pojistné smlouvy.

Z právní úpravy pojistné smlouvy ve smyslu § 788 odst. 1 a násl. obč. zák. (ve znění účinném do 31.

12. 2004) plyne, že jejími účastníky nejsou jen pojistitel (tj. ten, kdo se podle § 788 odst. 1 obč. zák. zavazuje poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění, nastane-li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená), resp. ten, kdo má právo na plnění z pojistné smlouvy (pojištěný podle § 797 odst. 1 obč. zák.), ale i tzv. pojistník jako fyzická nebo právnická osoba, která s pojistitelem pojistnou smlouvu uzavřela a je povinna platit pojistné (§ 788 odst. 1, § 796 odst. 1 obč. zák.).

Aplikují-li se shora uvedené obecné argumenty na posuzovanou trestní věc, lze podle Nejvyššího soudu dospět k níže popsaným závěrům.

Předně je potřebné konstatovat, že z Pojistné smlouvy - komplexní autopojištění ze dne 9. 7. 2003, č., která se v podrobnostech týká osobního motorového vozidla Volkswagen Polo 1,2, rz (ve smlouvě dále blíže specifikovaného), vyplývá, že jako pojistník a zároveň držitel / provozovatel vozidla je uveden D. P., V U, J. u P., jako pojištěný / vlastník vozidla je uvedena společnost M. L. a s., tř. T. G. M., M. B. 1 a jako pojistitel je uvedena společnost A. p., a. s., Ř., P. Smlouva je podepsána pojistníkem, tj. obviněným a zástupcem společnosti A. a. s. (vše na č. l. 45 spisu).

Z citovaného důkazu je zjevné, že účastníkem předmětné pojistné smlouvy byl, a to jako pojistník, obviněný. Proto nelze v tomto směru akceptovat námitku, jak byla v dovolání uplatněna.

Dále je potřebné připomenout obsah tzv. skutkové věty výroku o vině v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4, z něhož mimo jiné vyplývá, že dne 22. 2. 2004 obviněný uvedl do „protokolu o nehodě v silničním provozu s projednáním“ okolnosti dopravní nehody mezi automobilem tov. zn. VW Polo, rz, který řídil a automobilem tov. zn. Škoda Octavia, spz, jenž řídil V. R., ačkoli věděl, že k nehodovému ději tak, jak jej popsal, nedošlo. V témže výroku se ohledně jednání obviněného rovněž uvádí: „...následně dne 16. 3. 2004 úmyslně stvrdil svým podpisem na formuláři pojišťovny A. „Oznámení škodné události - Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla - pro pojištěného“ existenci dopravní nehody s odkazem na protokol policie, a dále dne 16. 3. 2004 úmyslně stvrdil svým podpisem na formuláři pojišťovny A. a. s. „Oznámení pojistné události k havarijnímu pojištění“ poškození levé přední části vozu vozidla VW Polo, na základě čehož mu bylo pojišťovnou A. a. s. na základě Pojistné smlouvy - komplexní autopojištění č. vyplaceno pojistné plnění ve výši 118.133,- Kč...“.

Ze skutkových zjištění je očividné, že obviněný uvedl, a to při uplatnění nároku na plnění z předmětné pojistné smlouvy, nepravdivé údaje, což by s poukazem na prokázanou úmyslnou formu zavinění [§ 4 písm. a) tr. zák.] a při posouzení stupně společenské nebezpečnosti takového jednání, odůvodňovalo úvahu o naplnění trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zák., tj. v jeho základní skutkové podstatě. Tvrzení obviněného, že pouze podepsal „Oznámení škodní události k pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla“ a „Oznámení pojistné události k havarijnímu pojištění“, je s poukazem na v soudním řízení učiněná skutková zjištění bezpředmětné. Jelikož není obsahem trestního spisu leasingová smlouva uzavřená mezi M. L. a. s. a D. P., bylo namísto tento dokument zajistit a v rámci dokazování u hlavního líčení jej jako důkaz provést, aby mohlo být zjištěno, jaké ustanovení obsahovala ohledně pojištění předmětu leasingu, popř. k této otázce měl být jako svědek vyslechnut některý z těch pracovníků zmíněné společnosti, kteří se zabývali uzavíráním smluv. V uvedeném směru bude potřebné doplnit dokazování.

Nejvyšší soud shledal důvodnou námitku obviněného ohledně výše způsobené škody, která se týká nejen právního posouzení skutku ve smyslu kvalifikované skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 3 tr. zák., ale má vazbu i na výrok o náhradě škody.

Z tzv. skutkové věty výroku o vině v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 plynou skutečnosti, které byly shora citovány. Lze připomenout, že ve věci byly vypracovány tři znalecké posudky, a to znalci Ing. T. S., S. B. a Ing. J. T. V odůvodnění rozsudku soud prvního stupně poukázal na provedené

důkazy včetně toho, jaké skutečnosti v případě poškození automobilu tov. zn. VW Polo, rz, plynou z jednotlivých znaleckých posudků a jaké skutkové závěry po zhodnocení důkazů učinil. V této souvislosti mimo jiné konstatoval: „...i když lze připustit možný střet mezi vozidly na místě dopravní nehody, jednalo by se o střet vozidel již poškozených, což však odporuje tvrzení obžalovaného a svědka R., kteří uvedli, že jejich vozidla byla před nehodou nepoškozena.“ Rovněž uvedl: „...poškození vozidla WV Polo nevzniklo při čelním střetu, a to s ohledem na absenci zásekových stop na kapotě a dřecích stop v místě poškození. Současně neodpovídá rozsahu poškození ani konečné postavení vozidel...“ (vše na str. 9 rozsudku).

Ze skutkového zjištění Obvodního soudu pro Prahu 4, jehož podstatou je, že při uplatnění nároku na pojistné plnění obviněný uvedl okolnosti dopravní nehody, ačkoli věděl, že k nehodovému ději tak, jak jej popsal, nedošlo, nevyplývá, že by na vozidle tov. zn. VW Polo, rz, nevznikla žádná škoda a že by pojišťovna nahradila zcela neexistující škodu, resp. že by vůbec nedošlo k pojistné události, tj. k dopravní nehodě.

Samotné zjištění, že pachatel uvedl nepravdivé údaje o době, místě a průběhu pojistné události, ještě nemusí znamenat, že k pojistné události nedošlo a že pojistné plnění bylo v celém rozsahu neoprávněné. Záleží na konkrétních zjištěních, když odlišný způsob vzniku škody nemusí nezbytně znamenat, že by pojišťovna vůbec neposkytla pojistné plnění na náhradu škody (srov. odůvodnění rozhodnutí č. [1/2009](#) Sb. rozh. tr.).

V posuzované trestní věci soudy obou stupňů opomenuly do svých úvah promítnout, že k poškození předmětného vozidla skutečně došlo, i když jiným způsobem, než jak obviněný uvedl a stvrdil podpisem v dokumentech popsaných v tzv. skutkové větě rozsudečného výroku, a tudíž nevzaly v úvahu výši pojistného plnění, které by pojišťovna A. a. s. vyplatila v případě, že by k příslušné pojistné události došlo jiným způsobem a na jiném místě.

V obecné rovině je potřebné zdůraznit, že podle pojistných podmínek (jejich konkrétní znění není v této trestní věci k dispozici, a proto bude potřebné je zajistit a v tomto směru doplnit dokazování) existuje určitý okruh důvodů, z nichž pojišťovna může v rámci náhrady škody, která skutečně vznikla, plnění z pojistné smlouvy přiměřeně snížit. Předmětná pojistná smlouva byla uzavřena dne 9. 7. 2003, tj. přede dnem 1. 1. 2005, kdy nabyl účinnosti zák. č. [37/2004](#) Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů [podle § 24 odst. 1 písm. b) citovaného zákona může pojistitel plnění z pojistné smlouvy odmítnout, jestliže oprávněná osoba uvede při uplatňování práva na plnění z pojištění vědomě nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje týkající se rozsahu pojistné události nebo podstatné údaje týkající se této události zamlčí]. Jelikož podle § 72 odst. 1 téhož zákona platí, že právní vztahy vzniklé z pojistných smluv uzavřených přede dnem účinnosti tohoto zákona se řídí dosavadními právními předpisy, tak v daném případě se pojistná smlouva řídí příslušnými ustanoveními části osmé, hlavy patnácté zák. č. [40/1964](#) Sb. (občanský zákoník) ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 799 odst. 2, 3 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2004 platilo, že kdo má právo na plnění, je povinen bez zbytečného odkladu pojistiteli písemně oznámit, že nastala pojistná událost, dát pravdivé vysvětlení o jejím vzniku a rozsahu jejích následků a předložit potřebné doklady, které si pojistitel vyžádá. Pojistné podmínky mu mohou uložit i další povinnosti. Mělo-li vědomé porušení uvedených povinností podstatný vliv na vznik pojistné události nebo na zvětšení rozsahu následků pojistné události, je pojistitel oprávněn plnění z pojistné smlouvy snížit podle toho, jaký vliv mělo toto porušení na rozsah jeho povinnosti plnit.

Z citovaných zákonných ustanovení vyplývá, že důsledkem porušení povinnosti, která spočívá v pravdivém vysvětlení o vzniku pojistné události a rozsahu jejích následků, je oprávnění pojistitele plnění z pojistné smlouvy snížit podle toho, jaký vliv mělo toto porušení na rozsah jeho povinnosti

plnit, a to za předpokladu, že vědomé porušení povinnosti mělo podstatný vliv na zvětšení rozsahu následků pojistné události. Jinak řečeno, i podle právních předpisů, jimiž se řídí právní vztahy vzniklé z konkrétně posuzované pojistné smlouvy, pachatel trestného činu pojistného podvodu podle § 250a odst. 1 tr. zák. může svým jednáním, které spočívá v uvedení nepravdivých údajů při uplatnění nároku na plnění z pojistné smlouvy, dosáhnout toho, že pojišťovna poskytne pojistné plnění v celém rozsahu, ačkoli ve skutečnosti je důvod k jeho přiměřenému snížení. Škodou způsobenou trestným činem pojistného podvodu podle § 250a tr. zák. je částka, která se rovná rozdílu mezi skutečně poskytnutým pojistným plněním na straně jedné a pojistným plněním, které by náleželo, kdyby pachatel neuvedl nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo nezamlčel podstatné údaje při uplatnění nároku na pojistné plnění, na straně druhé. Za škodu nelze bez dalšího považovat celou výši poskytnutého pojistného plnění, je-li zřejmé, že k pojistné události došlo a že nárok na pojistné plnění vznikl, byť v nižší částce, než jakou pachatel vylákal (srov. rozhodnutí č. [29/2003](#) Sb. rozh. tr.).

Je zřejmé, že soudy nesprávně kvalifikovaly zjištěný skutkový stav, pokud za škodu způsobenou trestným činem pokládaly částku 118.113,- Kč odpovídající pojistnému plnění ze strany pojišťovny. Jak již bylo konstatováno, samotné zjištění, že obviněný uvedl nepravdivé údaje o pojistné události, nemusí ještě znamenat, že k pojistné události nedošlo a že pojistné plnění bylo v celém rozsahu neoprávněné. Spolehlivé vyřešení této otázky se nejspíše neobejde bez znaleckého posudku z oboru pojišťovnictví.

S poukazem na popsané skutečnosti Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 7 To 426/2008, neboť zmíněné vady v odvolacím řízení nenapravitel a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 4 T 22/2008. Současně zrušil další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Dále podle § 265l odst. 1 tr. ř. Obvodnímu soudu pro Prahu 4 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Úkolem soudu prvního stupně bude, a to při dodržení všech v úvahu přicházejících ustanovení trestního řádu, věc projednat v takovém rozsahu, aby mohl učinit zákonu odpovídající rozhodnutí. Zejména bude potřebné doplnit dokazování, jak bylo shora naznačeno, popř. provést i další důkazy, pokud to bude pro náležité rozhodnutí ve věci potřebné. Právní posouzení skutku bude odvislé od učiněných skutkových zjištění. Současně lze ve smyslu ustanovení § 265s odst. 1 tr. ř. odkázat na právní názor, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud, jenž vychází z citované judikatury a též z rozhodnutí Nejvyššího soudu (např. usnesení sp. zn. 8 Tdo 664/2006, sp. zn. 8 Tdo 925/2006).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)

- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)